

NIDA Impacts

03

กันยายน -
ธันวาคม 2566

นโยบายเศรษฐกิจ กับ อนาคตสวัสดิการสังคม

สำรวจ
“สถานะการคลังและ
สถานะโครงการสวัสดิการ
สังคมในปัจจุบัน”

กับศาสตราจารย์
ดร. ศาสตรา สุตสวาสดิ์

นพ.พรหมินทร์
เลิศสุริยเดช
เลขาธิการนายกรัฐมนตรี

ชี้แจงภาพรวม
นโยบายเศรษฐกิจ
ของรัฐบาล

มุมมองและ
ข้อเสนอแนะจาก

เดชรัตน์ สุขคำเปิด
พรรคก้าวไกล
ต่อนโยบายเศรษฐกิจ
ของรัฐบาล

สารบัญ

Cover Story

สถานะการคลัง
และสถานะโครงการสวัสดิการสังคมในปัจจุบัน

04

14

NIDA Interview

บทสัมภาษณ์ นพ.พรหมินทร์ เลิศสุริย์เดช,
เดชรัต สุขกำเนิด

NIDA
Research

30

Editor's Note

จาก NIDA Impacts ฉบับที่แล้วที่พาผู้อ่านเกาะติดการเลือกตั้งผ่านการวิเคราะห์ผลสำรวจนิด้าโพล ในโอกาสที่ประเทศไทยเพิ่งได้รัฐบาลชุดใหม่ เราจึงอยากชวนสนทนาต่อเนื่องถึงหัวข้อทิศทางของนโยบายในเรื่องใกล้ตัวที่สุดเรื่องหนึ่งอย่าง “ปากท้อง” ที่เป็นที่สนใจและเป็นที่คาดหวังของประชาชนทั่วไปเป็นอันดับต้น ๆ ยิ่งเมื่อแกนนำรัฐบาลได้เปลี่ยนมือมาเป็นพรรคเพื่อไทยที่เคยมีผลงานโดดเด่นที่สุดในนโยบายด้านเศรษฐกิจ และยังคงชูนโยบายเศรษฐกิจนำในช่วงการหาเสียง ไม่ว่าจะเป็นการลดค่าใช้จ่าย เพิ่มรายได้ รวมถึงการกระตุ้นเศรษฐกิจผ่านโครงการต่าง ๆ

เพราะในอีกด้านหนึ่ง อาจกล่าวได้ว่านโยบายเศรษฐกิจที่พรรคไทยรักไทยหรือพรรคเพื่อไทยปัจจุบันออกแบบและนำมาใช้จนประสบความสำเร็จในการเลือกตั้งนับตั้งแต่การเลือกตั้งปี 2544 และกลายเป็นโมเดลให้พรรคอื่น ๆ ดำเนินรอยตามจนเป็นทิศทางหลักอย่าง “นโยบายประชานิยม” ได้ทำให้นักวิชาการและนักเศรษฐศาสตร์ในหลายภาคส่วนชวนตั้งคำถามถึงงบประมาณที่จะนำมาใช้ โดยเฉพาะโครงการดิจิทัลวอลเล็ต 1 หมื่นบาท ที่อาจส่งผลกระทบต่อภาวะการคลังและเพดานหนี้สาธารณะเพิ่มเติมจากเดิม และรวมทั้งต่อการดำเนินนโยบายโครงการสวัสดิการสังคมต่าง ๆ ของรัฐ ที่ยังมีความจำเป็นสำหรับสังคมไทยในการลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำ หากงบประมาณส่วนนี้ต้องถูกปรับลดหรือเปลี่ยนแปลงไป

ความสมดุลของการออกแบบนโยบายเศรษฐกิจและการคลัง ควบคู่กับการสร้างความเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนผ่านการจัดทาสวัสดิการสังคมของรัฐ สอดคล้องกับ SDGs (8): Decent Work and Economic Growth ว่าด้วยการส่งเสริมการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่อง ครอบคลุม และยั่งยืน การจ้างงานเต็มที่มีผลผลิตภาพและการมีงานที่มีคุณค่าสำหรับทุกคน จึงเป็นหัวข้อหลักของ NIDA Impacts ฉบับนี้ โดยใน Cover Story นำเสนอบทสัมภาษณ์ ศาสตราจารย์ ดร.ศาสตรา สุตสาสดี แห่งคณะพัฒนาการเศรษฐกิจ NIDA ในฐานะตัวแทนจากฝั่งนักวิชาการด้านเศรษฐศาสตร์ ต่อทิศทางของโครงการสวัสดิการสังคมของรัฐ รวมถึงตัวแทนจากภาคการเมืองท่านแรก นพ.พรหมินทร์ เลิศสุริย์เดช เลขาธิการนายกรัฐมนตรีจากพรรคเพื่อไทย ตัวแทนรัฐบาล ร่วมด้วย เดชรัต สุขกำเนิดผู้อำนวยการ Think Forward Center จากพรรคก้าวไกล ในฐานะตัวแทนฝ่ายค้าน ว่าด้วยการออกแบบและดำเนินนโยบายจากมุมมองคนละด้านใน NIDA Interview

แล้วพบกันอีกครั้งในปี 2567

ก้าวสู่ปีที่ 2 ของการเริ่มต้นแห่ง “ปัญญาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน” ไปด้วยกัน

• COVER *Story*

สถานะการคลัง และสถานะโครงการ สวัสดิการสังคม ในปัจจุบัน

ศาสตราจารย์
ดร.ศาสตรา สูดสวัสดิ์
คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ
สถาบันบัณฑิต
พัฒนบริหารศาสตร์

ภายหลังจากที่ได้ทราบหน้าตาของรัฐบาลใหม่เรียบร้อยแล้ว ทั้งในส่วนผู้นำรัฐบาล พรรคแกนนำ และพรรคร่วม รวมทั้งรัฐมนตรี ผู้ทำหน้าที่กุมบังเหียนด้านเศรษฐกิจ ก็เป็นที่ชัดเจนว่านโยบายและ มาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจระยะสั้นที่จะเกิดขึ้นในเร็ววันนี้ จะนำมา ซึ่งทั้งความคาดหวังจากประชาชน และคำถามต่อสภาพการณ์ทาง การคลังและหนี้สาธารณะจากนักเศรษฐศาสตร์ในหลายภาคส่วน NIDA Impacts ฉบับนี้จึงไม่รอช้าที่จะสัมภาษณ์ ศาสตราจารย์ ดร.ศาสตรา สุตสวัสดิ์ คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ NIDA นักวิชาการ ทางด้านเศรษฐศาสตร์ ที่มีผลงานวิจัยทางด้านนโยบายสาธารณะ ออกมาอย่างต่อเนื่อง เพื่อพูดคุยกันเกี่ยวกับทิศทางของโครงการ สวัสดิการสังคม กลไกสำคัญของรัฐในการทำหน้าทีลดความ เหลื่อมล้ำและพัฒนาภาคเศรษฐกิจให้มีการเติบโตอย่างยั่งยืน ในช่วงเวลาที่ปัจจัยทางด้านงบประมาณกำลังเผชิญกับความ ไม่แน่นอน

“จากภาพการคลังที่ปรากฏในปัจจุบันชี้ให้เห็นว่า ประเทศไทยมีปัญหาการขาดดุลงบประมาณใน ระดับโครงสร้าง (Structural budget deficit) กล่าวคือ รายได้ของรัฐไม่เพียงพอต่อการจัดทำบ ประมาณรายจ่าย หากต้องการให้งบประมาณกลับมาสมดุลได้โดยไม่ปรับลดงบประมาณรายจ่ายลง รัฐจำเป็นต้องหารายได้เพิ่มขึ้นจากเดิมที่ได้วางแผนไว้ อย่างน้อยปีละ 5 แสนล้านบาท ซึ่งไม่ใช่เรื่องง่าย เลย ฉะนั้น การคาดหวังให้รัฐจัดหาสวัสดิการได้อย่างที่เราต้องการ จึงไม่ต่างจากความฝันที่ห่างไกล”

อาจารย์ศาสตรา สุตสวัสดิ์ เกริ่นถึงตัวเลขดุลการคลังที่ผ่านมา ซึ่งเป็นการจัดทำงบประมาณแบบ ขาดดุลมาอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งในแผนการคลังระยะปานกลาง พ.ศ. 2566-2570 ก็เป็นการ จัดทำงบประมาณแบบขาดดุลเช่นกัน

เมื่อกล่าวถึงสถานะความเป็นไปของโครงการสวัสดิการหรือมาตรการช่วยเหลือดูแลประชาชนที่ เหมาะสมสำหรับประเทศไทย อาจารย์ศาสตราจึงเห็นว่าเราจำเป็นต้องเริ่มจากการตระหนักถึงข้อ จำกัดทางการคลังของประเทศไทยอยู่ ซึ่งทำให้รัฐบาลจะไม่สามารถดำเนินมาตรการทุกอย่างได้ตาม ที่มุ่งหวัง และเพื่อจะกลับมาเสริมสร้างความเข้มแข็งทางการคลังของประเทศ ก็มีแนวโน้มที่รัฐบาล จะปรับเปลี่ยนบทบาทการดำเนินนโยบายและมาตรการช่วยเหลือดูแลประชาชนต่าง ๆ ไปเป็นการ ดำเนินนโยบายแบบเจาะจงเป้าหมาย (Targeted policy) มากขึ้น

อย่างไรก็ตาม หากจะหันมา ดำเนินนโยบายแบบเจาะจง กลุ่มเป้าหมาย ก็จำเป็นต้องพิจารณา ถึงบทเรียนหรือผลการดำเนิน นโยบายแบบเจาะจงกลุ่ม เป้าหมายที่ผ่านมา ว่ามีปัญหา ที่ต้องแก้ไขในเรื่องใดบ้าง เพื่อให้การดำเนินนโยบาย สามารถเป็นไปตามเป้าหมาย ที่กำหนดไว้ได้อย่างแท้จริง

นโยบายแบบเจาะจงเป้าหมาย

อาจารย์ศาสตราอธิบายว่า จากการศึกษาและสำรวจโครงการสวัสดิการสังคมหลาย ๆ โครงการ อาทิ โครงการ
บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ พบว่า โครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในรอบแรกไม่สามารถเจาะกลุ่มเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้
ทั้งหมด หากอ้างอิงจากข้อมูลตามการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ ที่
ระบุไว้ใน พ.ศ. 2562 ช่วงก่อนสถานการณ์การแพร่กระจายของไวรัสโควิด-19 ปี ว่า ประเทศไทยมีคนยากจน
ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ราว 3.13 ล้านคน แต่คนยากจนที่เข้าถึงบัตรสวัสดิการแห่งรัฐได้ มีเพียง 1.44 ล้าน คิดเป็น
ร้อยละ 46.05 จากคนยากจนทั้งหมด สะท้อนให้เห็นว่า การดำเนินมาตรการยังไม่เป็นไปตามหลักประสิทธิภาพ
ตามแนวนอน (Horizontal target efficiency) ที่คนที่มีฐานะยากจนเหมือนกัน กลับไม่ได้รับการปฏิบัติหรือ
เข้าถึงสวัสดิการได้เหมือนกัน ในทางตรงข้ามกลับพบว่า คนที่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐกว่าร้อยละ 88.97
ไม่ใช่คนยากจน ซึ่งไม่เป็นไปตามหลักประสิทธิภาพตามแนวตั้ง (Vertical target efficiency) ที่คนที่มีฐานะ
แตกต่างกัน ควรได้รับการปฏิบัติหรือเข้าถึงสวัสดิการได้แตกต่างกัน

ในโครงการศึกษา “ผลกระทบจากไวรัสโควิด-19 ต่อภาคเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวไทย” (พ.ศ. 2564) ซึ่งได้ประเมินผลของมาตรการช่วยเหลือเยียวยาและมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจที่ออกมาจนถึงช่วงราวกลางปี พ.ศ. 2564 ที่ใช้เงินไปแล้วราว 747,410 ล้านบาท ผลการศึกษาที่พบก็มีลักษณะเดียวกัน นั่นคือ มีคนยากจนราว 1.56 ล้านคน ไม่เข้าข่ายของการได้รับสิทธิการช่วยเหลือ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะไม่เข้าเกณฑ์ของกลุ่มเป้าหมายที่กำหนด

ผลการศึกษาในงานที่ผ่านมา ได้สะท้อนให้เห็นว่า แม้การจัดสวัสดิการสังคมและการช่วยเหลือแบบเจาะจงเป้าหมายของรัฐเป็นหลักการที่เหมาะสม แต่ในทางปฏิบัติกลับเผชิญกับปัญหาสำคัญ ทั้งปัญหา Exclusion error ที่คนในกลุ่มเป้าหมายไม่สามารถเข้าถึงโครงการช่วยเหลือ และปัญหา Inclusion error ที่คนที่เข้าถึงโครงการช่วยเหลือกลับไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายที่แท้จริง

นอกจากนั้น การใช้รายได้เป็นเกณฑ์หลักในการได้รับความช่วยเหลือนั้นค่อนข้างมีปัญหา และถูกโต้แย้งในแง่มุมต่าง ๆ มาโดยตลอด เช่น รายได้ที่เป็นตัวเงินไม่สามารถบ่งบอกถึงรายได้เต็มศักยภาพ (Full income) ของแต่ละบุคคลได้ ช่วงอายุของแต่ละบุคคลก็มีความแตกต่างกัน จึงไม่สามารถนำรายได้ของคนที่มีอายุแตกต่างกันมาเปรียบเทียบกันได้โดยตรง หน่วยการวัดรายได้ ซึ่งมีประเด็นที่แตกต่างกันระหว่างการวัดระดับรายบุคคลและระดับครัวเรือน ช่วงเวลาในการวัดและความสม่ำเสมอของรายได้ ก็เป็นอีกปัจจัยที่ส่งผลต่อผลการวัดที่ออกมาได้ เป็นต้น

ฉะนั้น การกำหนดกลุ่มเป้าหมายโดยพิจารณาจากเงื่อนไขทางด้านรายได้เป็นหลัก คงจะไม่เพียงพอที่จะทำให้การดำเนินนโยบายเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างแท้จริง ทั้งนี้ นอกจากเกณฑ์ทางด้านรายได้แล้ว ยังมีเกณฑ์อื่น ๆ อีกมากมายที่ควรถูกนำมาพิจารณาเป็นเงื่อนไขของการได้รับสิทธิหรือความช่วยเหลือ

“ยกตัวอย่าง ในโครงการศึกษา “ระบบการดูแลระยะยาวด้านสาธารณสุขสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย” (พ.ศ. 2564) เราได้ศึกษาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่กำหนดโอกาสในการได้รับการช่วยเหลือดูแลในการทำกิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุ ผ่านการสร้างแบบจำลองทางสถิติ โดยพบว่า ปัจจัยทางด้านอายุ พื้นที่อยู่อาศัย การศึกษา ส่งผลต่อโอกาสในการได้รับการช่วยเหลือดูแลของผู้สูงอายุ รวมถึงรูปแบบของการอยู่อาศัย ไม่ว่าจะเป็นครัวเรือนคนเดียว ครัวเรือนหลายคน หรือสมาชิกที่อยู่อาศัยด้วย ล้วนส่งผลอย่างมีนัยสำคัญต่อโอกาสที่ผู้สูงอายุจะได้รับการช่วยเหลือดูแล ขณะที่ความเพียงพอของรายได้ในการดำรงชีพของผู้สูงอายุกลับไม่ใช่ปัจจัยสำคัญที่กำหนดโอกาสในการได้รับการช่วยเหลือดูแล” อาจารย์ศาสตราเสริม

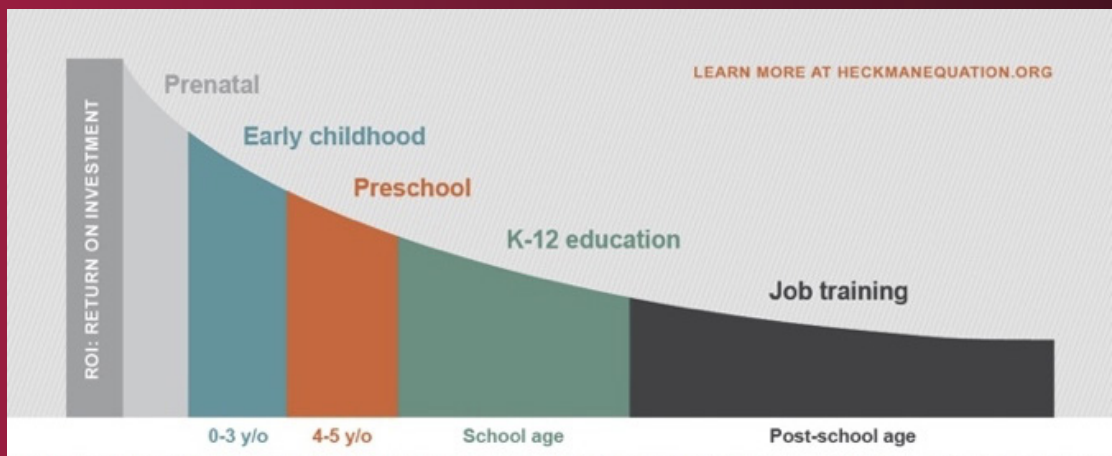
นโยบายแบบถ้วนหน้า

นอกจากนโยบายแบบเจาะจงเป้าหมาย อาจารย์ศาสตราเห็นว่า ยังควรพิจารณาถึงนโยบายสวัสดิการแบบถ้วนหน้าในโครงการสวัสดิการสังคมที่มีความสำคัญสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการเงินอุดหนุนที่ช่วยเหลือเด็ก

แรกเกิด ซึ่งเป็นที่ยอมรับโดยทั่วกันว่าเป็นหนึ่งในหนทางที่ดีที่สุดที่จะช่วยให้ประเทศเจริญเติบโตก้าวหน้าได้อย่างทั่วถึง สร้างความเท่าเทียมในด้านโอกาส และยุติความยากจนรุนแรงได้ ด้วยเหตุที่ 1,000 วันแรก หรือนับตั้งแต่การปฏิสนธิในครรภ์ไปจนถึงอายุ 2 ปี (0-3 ปี) เป็นช่วงเวลาที่มีผลของมนุษย์เติบโตเร็วกว่าช่วงเวลาอื่น ๆ ทั้งหมด ดังที่งานศึกษาของศาสตราจารย์ James J. Heckman แห่งมหาวิทยาลัยชิคาโก ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ระบุว่า การลงทุนในเด็กปฐมวัยเป็นการลงทุนที่ให้ผลตอบแทนคุ้มค่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงอายุ 0-3 ปี ที่ให้ผลตอบแทนสูงสุดสูงกว่าการลงทุนในช่วงวัยอื่นๆ

ภาพที่ 1 ผลตอบแทนของการลงทุนในแต่ละช่วงวัย

ที่มา: <https://heckmanequation.org/>

“ยกตัวอย่าง โครงการเงินอุดหนุนเด็กแรกเกิดของไทย ที่ให้เงินสนับสนุนเดือนละ 600 บาท นับตั้งแต่แรกเกิด จนอายุครบ 6 ปี ซึ่งเป็นโครงการหนึ่งที่ภาคฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้เรียกร้องให้ปรับเปลี่ยนเกณฑ์ในการได้รับความช่วยเหลือ จากกำหนดให้เป็นครัวเรือนที่มีรายได้เฉลี่ยไม่เกิน 100,000 บาทต่อคนต่อปี เป็นโครงการแบบถ้วนหน้า ด้วยเหตุผลสำคัญ ก็คือ ปัญหา Exclusion error จากผลการประเมินขององค์การยูนิเซฟที่ระบุว่า ยังมีเด็กยากจนจริง ๆ ที่ยังเข้าไม่ถึงสิทธิสวัสดิการอีกเป็นจำนวนมาก”

ในโครงการ “การศึกษาขงงบประมาณรายจ่ายภาครัฐเพื่อการพัฒนาเด็กในช่วงอายุ 0-3 ปี ในประเทศไทย” (พ.ศ. 2563) ซึ่งเป็นการศึกษาเพื่อหาขงงบประมาณรวมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กช่วงอายุ 0-3 ปี โดยพิจารณาจากงบประมาณของโครงการและกิจกรรมที่อยู่ภายใต้ยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณและแผนงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กช่วงอายุ 0-3 ปี ตามที่ปรากฏอยู่ในเอกสารงบประมาณของสำนักงบประมาณ งบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และงบประมาณที่เกี่ยวข้องกับบริการสาธารณสุขสำหรับเด็กเล็กช่วงอายุ 0-3 ปี

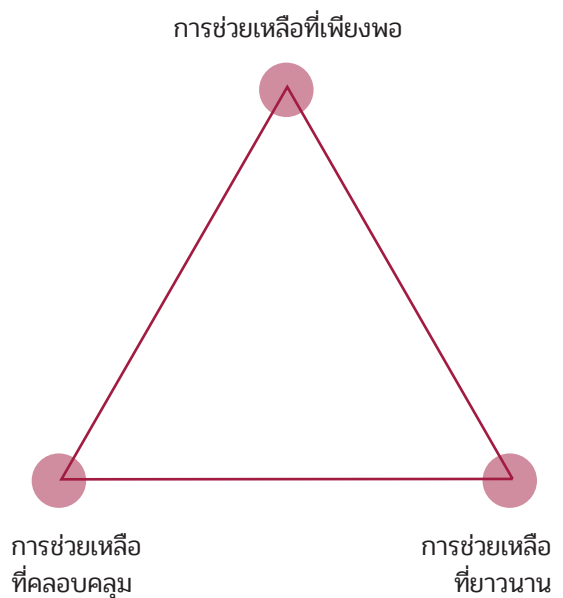
พบว่า งบประมาณทั้งสามส่วนรวมกันในปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 อยู่ที่ราว 58,508 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.4 ของ GDP หากคิดเป็นงบประมาณต่อคนจะเท่ากับ 22,806 บาทต่อคนต่อปี เมื่อเปรียบเทียบกับงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาที่จัดสรรให้กับเด็กที่มีอายุ 3-17 ปี ที่อยู่ในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน (อนุบาลจนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6) ในปีงบประมาณเดียวกัน เฉพาะในงบประมาณด้านการศึกษาเท่านั้น พบว่า อยู่ที่ราว 405,174 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 2.6 ของ GDP หากคิดเป็นงบประมาณต่อคนจะเท่ากับ 34,837 บาทต่อคนต่อปี สูงกว่างบประมาณต่อคนของเด็กในช่วงอายุ 0-3 ปี ถึง 1.5 เท่า การจัดสรรงบประมาณรัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กช่วงอายุ 0-3 ปี จึงถือว่ายังอยู่ในระดับที่ต่ำกว่างบประมาณที่รัฐจัดสรรให้แก่ช่วงวัยอื่น ไม่สอดคล้องกับอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนตามที่ได้กล่าวไปแล้ว

อาจารย์ศาสตราจารย์กล่าวถึงอีกหนึ่งโครงการสวัสดิการสังคมที่มีความสำคัญสูง คือ โครงการที่เกี่ยวข้องกับระบบการดูแลระยะยาว (Long-term care) ในผู้สูงอายุในโครงการศึกษา “ระบบการดูแลระยะยาวด้านสาธารณสุขสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย” (พ.ศ. 2564) พบว่า งบประมาณดูแลผู้สูงอายุและผู้ประสบภาวะยากลำบากในการใช้ชีวิตประจำวัน (หรือผู้ที่มีภาวะพึ่งพิง) ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 มีสัดส่วนไม่มากนัก คิดเป็นเพียงร้อยละ 0.29 ของงบประมาณใช้ในการดูแลผู้สูงอายุทั้งหมด โดยอยู่ที่ราว 5,796 บาทต่อคนต่อปี ขณะที่งบประมาณดูแลผู้สูงอายุอื่น ๆ เฉลี่ยต่อจำนวนผู้สูงอายุทั้งหมด อยู่ที่ราว 28,183 บาทต่อคนต่อปี การจัดสรรงบประมาณของรัฐที่เกี่ยวข้องกับระบบการดูแลระยะยาวจึงถือว่าอยู่ในระดับที่ต่ำมาก และไม่สอดคล้องกับต้นทุนค่าใช้จ่ายในการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง (ผลการสำรวจค่าใช้จ่ายในการดูแลระยะยาวของคนไทยจากงานศึกษาที่ผ่านมา โดยเฉลี่ยอยู่ที่คนละ 240,000 บาทต่อปี)

ฉะนั้น มิติทางด้านระดับผลประโยชน์ (Level of benefits) ที่ได้รับว่าเพียงพอหรือไม่? ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่สำคัญในการประเมินโครงการสวัสดิการสังคม

มิติทางด้านความครอบคลุม (Coverage) ของนโยบายก็เป็นอีกมิติหนึ่งที่ต้องพิจารณาเช่นเดียวกัน การจัดทำนโยบายสวัสดิการสังคมและมาตรการช่วยเหลือมักกำหนดเป้าหมายไปยังประชากรในกลุ่มครัวเรือนเปราะบาง อาทิ เด็กเล็ก ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ป่วยติดเตียง ครัวเรือนรายได้น้อย แต่ในความเป็นจริงแล้ว ยังมีคนอีกจำนวนมากที่อาจถูกกลืนหรือให้ความสำคัญน้อยไป ทั้งที่ตกอยู่ในกลุ่มเสี่ยงเช่นกัน อาทิ สมาชิกในครัวเรือนที่จำเป็นต้องเสียสละด้วยการลาออกจากงานหรือจากการเรียน เพื่อมาทำหน้าที่ดูแลบุคคลเปราะบางแบบเต็มเวลา ผู้ดูแลแบบไม่เป็นทางการเหล่านี้มักกลายเป็นผู้รับภาระและเผชิญกับต้นทุน ค่าเสียโอกาสจากการทำหน้าที่ดูแลปรนนิบัติ ซึ่งทำให้เกิดความยากลำบากทางการเงิน รวมทั้งเสี่ยงที่จะกลายเป็นคนยากจนและประสบปัญหาทางสุขภาพทั้งกายและใจ การออกแบบนโยบายสวัสดิการสังคม มาตรการช่วยเหลือ และระบบสนับสนุน จึงควรต้องขยายเป้าหมายให้ครอบคลุมไปถึงคนที่ตกอยู่ในกลุ่มเสี่ยงเหล่านี้ด้วย เพื่อให้ไม่มีใครถูกกลืน ถูกทิ้งไว้ข้างหลังอย่างแท้จริง

ภาพที่ 2 “สามเป็นไปไม่ได้” ของการดำเนินมาตรการช่วยเหลือ

“

จากข้อสังเกตดังกล่าวข้างต้น
ผนวกกับข้อจำกัดทางงบประมาณของ
ประเทศที่มีอยู่ การดำเนินโครงการ
สวัสดิการสังคมและมาตรการช่วยเหลือ
ในระยะต่อไป คงไม่สามารถ
หลีกเลี่ยง สามเป็นไปไม่ได้
(Impossible trinity) ของการดำเนิน
มาตรการช่วยเหลือ ได้แก่
หนึ่ง การช่วยเหลือที่เพียงพอ
สอง การช่วยเหลือที่ครอบคลุมแบบ
ถ้วนหน้า และ สาม การช่วยเหลือ
ที่ยาวนาน
กล่าวคือ ทั้งสามเป้าหมายในการดำเนิน
มาตรการไม่สามารถเกิดขึ้นได้พร้อมกัน
ทั้งหมด ผู้กำหนดนโยบาย
จำเป็นต้องเลือกเป้าหมายได้สูงสุด
เพียง 2 ใน 3 เป้าหมายเท่านั้น

”

อาจารย์ศาสตร์ได้สรุปภาพรวมของโครงการสวัสดิการของประเทศไทยในปัจจุบัน พร้อมเสนอกรอบแนวคิดเพื่อชวนขบคิดถึงทิศทางของการออกแบบโครงการสวัสดิการสังคมสำหรับประเทศไทยในอนาคต ซึ่งไม่ว่าจะเป็นโครงการสวัสดิการสังคมในรูปแบบใด ก็ควรสอดคล้องและเป็นไปตามหลักการว่าด้วยเรื่องบทบาทและหน้าที่พื้นฐานของรัฐ ได้แก่

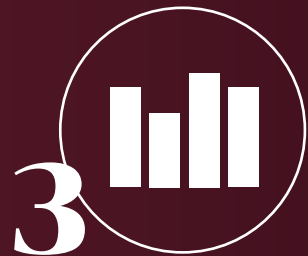
หลักประสิทธิภาพ

(Efficiency) รัฐมีบทบาทและหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาความล้มเหลวที่มีอยู่ ทั้งความล้มเหลวของตลาด (Market failure) และความล้มเหลวของบุคคล (Individual failure) เช่น การที่คนส่วนใหญ่มีเงินออมไม่เพียงพอต่อการใช้ในยามเกษียณ เป็นตัวอย่างของความล้มเหลวของบุคคล รัฐจึงมีบทบาทในการดำเนินนโยบายที่ส่งเสริมให้ประชาชนมีเงินออมไว้ใช้ในยามเกษียณเพิ่มขึ้น เป็นต้น

หลักความเป็นธรรม

(Equity) รัฐทำหน้าที่ในการกระจายทรัพยากรและสร้างความเป็นธรรมในสังคมมากขึ้น ซึ่งรวมถึงการทำหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาความยากจนที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมปัจจุบัน

หลักการรักษาเสถียรภาพ

ทางเศรษฐกิจและการเจริญเติบโตในระยะยาว

(Macroeconomic stabilization and long-term growth) รัฐทำหน้าที่และมีบทบาทในการสนับสนุนให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาว เช่น การลงทุนใน ‘ทุนมนุษย์’ (Human capital) อย่างเหมาะสมตั้งแต่แรกเกิด เพื่อให้เด็กสามารถเติบโตขึ้นได้อย่างเต็มศักยภาพ เป็นต้น

“

การกลับไปยึดหลักการว่าด้วยเรื่องบทบาท
และหน้าที่พื้นฐานของรัฐ จะทำให้เราพิจารณาได้ว่า
นโยบายที่ออกมาเป็นไปตามหลักการที่เหมาะสมหรือไม่?
ยกตัวอย่าง โครงการดิจิทัลวอลเล็ต 1 หมื่นบาท
ซึ่งจะใช้งบประมาณจำนวนมาก แต่อาจไม่ได้เป็นไปตาม
หลักการว่าด้วยเรื่องบทบาทและหน้าที่พื้นฐานของรัฐ
ที่ควรกระทำ ขณะเดียวกันโครงการสำคัญที่รัฐควรกระทำ
เช่น โครงการดูแลเด็กและเยาวชน กลับได้รับการจัดสรร
งบประมาณในระดับที่น้อยเกินไป ซึ่งก็เป็นภาพตัวอย่าง
ของความไม่สอดคล้องในการออกแบบนโยบายสาธารณะ
ซึ่งเราคงไม่อยากให้เกิดขึ้น ♦

”

รัฐสวัสดิการ (Welfare state) คืออะไร

“การที่รัฐมีหน้าที่ให้ความคุ้มครองสิทธิ
สวัสดิการขั้นพื้นฐานแก่ประชาชน
ทั้งสิทธิเสรีภาพและการสร้างหลักประกัน
ขั้นพื้นฐานทางสังคม เพื่อให้สามารถดำรงชีพ
และเติบโตได้อย่างเต็มศักยภาพ
ตั้งแต่เริ่มปฏิสนธิในครรภ์มารดา
จนตลอดชีวิต”

รูปแบบของ

ยกตัวอย่าง ประเทศกลุ่มสแกน-
ดิเนเวีย (Nordic countries)
โดยการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคล
ธรรมดาในอัตราที่สูงเพื่อจัดสรร
สวัสดิการอย่างเป็นธรรมและ
ถ้วนหน้า

รัฐเป็นผู้จัดหาสวัสดิการอย่างเต็มรูปแบบ

รัฐสวัสดิการ

รัฐไม่ได้มีบทบาทมากนักในการจัดหาสวัสดิการ

หรือจัดหาให้เฉพาะในกลุ่มเปราะบาง โดยปล่อยให้กลไกตลาดทำงานเป็นหลักเพื่อจัดสรรบริการ ไม่ว่าจะเป็นสวัสดิการสุขภาพ การออม เรียกว่า รัฐสวัสดิการเชิงเสรีนิยม (Liberals welfare state) ประเทศที่อยู่ในกลุ่มเหล่านี้ คือ สหรัฐอเมริกา เป็นต้น

แบบ

รัฐสวัสดิการของประเทศไทยอยู่ตรงไหน

ตรงกลางระหว่างข้อ 1 กับข้อ 2 กล่าวคือ รัฐยังทำหน้าที่ในการจัดหาสวัสดิการขั้นพื้นฐาน ขณะเดียวกันต้องพยายามใช้กลไกตลาดที่ทำให้บุคคลมีแรงจูงใจในการมีความรับผิดชอบและพึ่งพิงตัวเองมากขึ้น เพื่อจะไม่สร้างภาระทางงบประมาณให้กับรัฐจนมากเกินไป

• NIDA *Interview*

พท
พรรคเพื่อไทย

พท
พรรคเพื่อไทย

นพ.พรหมินทร์ เลิศสุริยะเดช

พท
พรรคเพื่อไทย

เลขาธิการนายกรัฐมนตรี ตัวแทนจาก
พรรคเพื่อไทย ในฐานะแกนนำพรรคร่วมรัฐบาล

ชี้แจงภาพรวมนโยบายเศรษฐกิจระยะสั้นและระยะยาวของรัฐบาลเศรษฐกิจ 1
ที่คงไว้ซึ่งหลักการ “ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ขยายโอกาส”

เดชรัตน์ สุขกำเนิด

ผู้อำนวยการ Think Forward Center
ตัวแทนจากพรรคก้าวไกล

สนทนาวาดด้วยมุมมองต่อนโยบายเศรษฐกิจของรัฐบาล และข้อเสนอแนะต่อการ
กระตุ้นเศรษฐกิจระยะสั้น โครงสร้างพลังงาน หนี้เกษตรกร ระบบสวัสดิการ ฯลฯ

นโยบายเศรษฐกิจที่รัฐบาลจะใช้ดำเนินการ ในการจะเปลี่ยนประเทศไทยที่มีกับดักรายได้ ปานกลางไปเป็นประเทศที่พัฒนาคืออะไร

ต้องเกริ่นถึงสถานการณ์ขณะนี้ที่เศรษฐกิจตกทั่วโลก แต่สองปีที่ผ่านมาภายหลังโควิด ประเทศไทยเพื่อนบ้านในอาเซียนได้กลับขึ้นสู่จุดที่อัตราการเติบโตเข้าสู่ปกติแล้วซึ่งสัมพันธ์กับความเป็นไปของโลก ในขณะที่ประเทศไทยกลับค่อย ๆ ขยับจากสี่ถึงห้าปีที่ผ่านมาไม่มากนัก GDP ไม่ได้สูงอย่างที่คิด ฉะนั้น การที่ประเทศไทยยังติดปัญหาที่ประเทศอื่นไปได้ นั่นแปลว่ายังทำสิ่งที่ต้องทำได้ไม่ครบ จุดสำคัญก็คือการกอบกู้เศรษฐกิจ จะต้องคิดในเรื่องการกระตุ้นเศรษฐกิจ หลักสำคัญของพรรคเพื่อไทย คือ “ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ขยายโอกาส” ซึ่งเราดูตัวเลขทุกตัวของประเทศ

ระยะสั้น ในการประชุมคณะรัฐมนตรีครั้งแรก เราปรับลดค่าใช้จ่ายในด้านพลังงานทันที ตัวแรกที่สำคัญ คือ ค่าไฟฟ้า ซึ่งเกี่ยวพันกันทั้งหมดทั้งภาคประชาชนและภาคการผลิต สอง ค่าน้ำมันขนส่ง ราคาที่เหมาะสมของดีเซลขณะนี้คือไม่เกิน 30 บาท ขณะเดียวกันคือการลดภาระหนี้สินของประชาชน หนี้สินของภาคเกษตรกร เกษตรกรมีจำนวนประมาณร้อยละ 40 ของภาคการผลิตแต่สร้างรายได้เพียงร้อยละ 8 พรรคเพื่อไทยมีเป้าหมายว่าจะเพิ่มรายได้ให้เกษตรกร 3 เท่าตัวในเวลา 4 ปี โดยใช้หลักการ “ตลาดนำ นวัตกรรมเสริม เพิ่มรายได้”

โดยการไล่ไปตามลำดับ หลังจากพักชำระหนี้ - debt moratorium จะต้องไม่ทำให้หนี้กลายเป็นหนี้เสีย เราใช้คำว่า debt suspension หมายความว่า ไม่ได้ช่วยแบบหล้นหล้นหล้น แต่รัฐบาลรับผิดชอบดอกเบี้ยกับธนาคาร 3 ปี เพื่อให้เกษตรกรเริ่มลืมตาอ้าปากได้

ขณะเดียวกันก็ debt suspension ให้กับกลุ่ม SME ซึ่งไม่ได้ทำให้มีรายได้เพิ่มแต่ทำให้หายใจหายคอได้ เพราะภาคดอกเบี้ยขึ้นสวนทางกัน คุณคุมเงินเพื่อให้ลดจากร้อยละ 5 มาอยู่ที่ 0.3-0.5 แต่สิบเดือนที่ผ่านมาดอกเบี้ยขึ้นไปที่ร้อยละ 1.5 นั่นคือมูลหนี้ของหนี้ครัวเรือนมันเพิ่มขึ้น แล้วบอกว่าเศรษฐกิจดี? ฉะนั้น นี่คือมาตรการสำคัญสองเรื่องแรก ลดราคาค่าพลังงาน และพักชำระหนี้ - debt suspension

อีกด้านหนึ่งคือเรื่องการลงทุน ภาคการท่องเที่ยว เราเปิดประตูการท่องเที่ยว โดยเริ่มทำงานเมื่อปลายเดือนกันยายนก่อนวันชาติจีนซึ่งเป็นช่วง

ร่วมสนทนาโดย ศ.ดร.เศรษฐศาสตร์ สุภเจริญสิน คณะพัฒนาเศรษฐกิจ NIDA

ในฐานะตัวแทนของพรรคก้าวไกลซึ่งมี บทบาทเป็นพรรคฝ่ายค้าน อยากทราบถึง มุมมองต่อนโยบายเศรษฐกิจที่รัฐบาลได้ แถลงต่อสภาผู้แทนราษฎร ว่าจะสามารถ ตอบโจทย์ของประเทศได้มากน้อยแค่ไหน มีความเสี่ยงหรือผลกระทบอย่างไรบ้าง

ในภาพรวมยังค่อนข้างขาดความชัดเจน ทั้งในกระบวนการที่จะปฏิบัติ และผลสำเร็จที่คาดหวัง หรือที่เรียกว่า ตัวชี้วัด ซึ่งยังขาดกรอบเวลา ทำให้ฝ่ายค้านมีความกังวลในการติดตามการดำเนินงานของรัฐบาล ยกตัวอย่าง ในการที่รัฐบาลจะอัดฉีดเงินผ่านโครงการดิจิทัลวอลเล็ต 1 หมื่นบาท ในช่วงเวลาหกเดือน ใช้งบประมาณ 5 แสนกว่าล้านบาทนั้น คาดหวังจะให้เกิดผลอะไร อย่งไร การบริโภคของภาคเอกชน GDP หรือการผลิตจะเพิ่มขึ้นคิดเป็นสัดส่วนเท่าใด รวมถึงการพักชำระหนี้เกษตรกรสามปี และการลดค่าครองชีพ ไม่ว่าจะเป็นค่าเชื้อเพลิง ค่าไฟฟ้า ซึ่งทั้งสองมาตรการต่างเชื่อมโยงไปสู่ความเสี่ยง

ในเรื่องของความเสี่ยงหรือผลกระทบ อย่างแรก การชะลอตัวของเศรษฐกิจในระยะยาวกรณีทีโครงการดิจิทัลวอลเล็ต 1 หมื่นบาท ไม่ประสบความสำเร็จ เม็ดเงินที่จะใช้ในโอกาสต่อไปจะเพิ่มปัญหามากขึ้นหรือประเทศจะต้องแบกหนี้สาธารณะเพิ่มขึ้นหรือไม่

อย่างที่สอง หนี้ นอกจากหนี้เกษตรกรแล้ว ยังมีหนี้ครัวเรือน และหนี้ SME ซึ่งรัฐบาลยังไม่มีแนวทางที่จะลดหรือปลดหนี้ในแต่ละส่วน และอาจจะส่งผลกระทบต่อผลกระทบกับการชะลอตัวของเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นมา

อย่างสุดท้าย ราคาพลังงาน ซึ่งที่ผ่านมารัฐบาลไม่เคยเจรจากับบริษัทเอกชนที่ได้รับผลประโยชน์

จากโครงสร้างราคาที่เป็นอยู่ และยังคงเจรจาซื้อไฟฟ้าจากประเทศเพื่อนบ้านเพิ่มขึ้น ปัญหาที่ประชาชนประสบอยู่เวลานี้จึงอาจกลายเป็นปัญหาระยะยาวหากไม่แก้ปัญหานี้ในเชิงโครงสร้าง

ไม่นับภัยพิบัติซึ่งเป็นความเสี่ยงที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยเฉพาะจากปรากฏการณ์เอลนีโญ ซึ่งหากแรงต่อเนื่องถึงปลายปี 2567 ปัญหานี้เกษตรกรและการชะลอตัวของเศรษฐกิจจะยิ่งสาหัสมากขึ้น

ร่วมสนทนาโดย รศ.ดร.ณดา จันทร์สม คณะพัฒนาเศรษฐกิจ NIDA

หยุดยาววันที่ 1-6 ตุลาคม ปีนี้วันไหว้พระจันทร์ตรงกับวันที่ 29 กันยายน จึงต้องเร่งทำงานให้ทันโดยให้วันที่ 28 กันยายน เป็นวันแรกทิวี่ชาฟรี เพื่อที่เขาจะเดินทางเข้ามาได้โดยไม่ต้องมีวีซ่า นอกจากประเทศจีนก็ยังมีคาซัคสถาน รัสเซีย ซึ่งเดิมอยู่ได้ 1 เดือนก็ยืดให้เป็น 90 วัน เพราะประเทศของเขาไม่ได้หนาวแค่เดือนเดียว นอกจากนี้ยังขยาย คอคอดในสนามบินต่าง ๆ โดยการเพิ่มเจ้าหน้าที่ ตม. เพื่อเพิ่มความคล่องตัวในช่วงที่แออัดที่สุด เป็นต้น

ส่วนสายการบินต่าง ๆ เราก็เชิญทุกสายการบินให้ขยายเที่ยวบินให้เพียงพอพร้อมทั้งสร้างความมั่นใจ เริ่มที่ภูเก็ต ซึ่งเป็นประตูใหญ่ เป็นจังหวัดที่สร้างรายได้ในเรื่องการท่องเที่ยวให้ประเทศเป็นอันดับสอง หรือเป็นเม็ดเงินราว 3-5 แสนล้านบาท

อย่างไรก็ตาม GDP จากภาคการท่องเที่ยวเป็นเพียงส่วนเดียวเท่านั้น เมื่อพิจารณาภาคการใช้จ่ายของรัฐ (Government spending) ขณะนี้ต่ำมากเนื่องจากการตั้งรัฐบาลที่ล่าช้า แล้ว GDP จะโตได้อย่างไร จึงกลับมาดูที่ภาค

การลงทุนหลักซึ่งต้องการการลงทุนระยะยาว ช่วงนี้เป็นจังหวะของการประชุมระหว่างประเทศ เริ่มตั้งแต่ UNGA (The UN General Assembly) ซึ่งเป็นการประกาศว่าประเทศไทยเปิดแล้ว กลับคืนมาเป็นประชาธิปไตยจาก 9 ปีที่หยุดนิ่ง

ไม่ว่าจะเป็นดิจิทัลวอลเล็ต 1 หมื่นบาท หรือ แม้แต่การพักชำระหนี้เกษตรกร การควบคุม ราคาสารธารณูปโภค รัฐบาลก็ได้ให้เหตุผลไว้ว่า เป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจระยะสั้นเพื่อเพิ่มการ บริโภค หากมองโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศ ในปัจจุบัน ยังจำเป็นอยู่หรือไม่ที่จะต้องดูแล การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจด้วยนโยบายและ มาตรการต่างๆ ดังกล่าว

นี่คือทฤษฎีที่แตกต่างกันระหว่างพรรคก้าวไกล กับพรรคเพื่อไทยตั้งแต่ในช่วงหาเสียง หรือเรียกว่า เราริเริ่มนโยบายต่างกัน พรรคก้าวไกลมองว่าปัญหา ระยะสั้นมีปัญหาเบื้องหลังซ่อนทับอยู่ นั่นคือ ปัญหาเชิงโครงสร้างซึ่งจำเป็นต้องแก้ไข ยก ตัวอย่าง การกระตุ้น demand ซึ่งช่วยให้เกิดการ เติบโตทางเศรษฐกิจได้ระยะหนึ่งและระดับหนึ่ง แต่สิ่งที่มากกว่านั้นคือขีดความสามารถในการ แข่งขันของผู้ประกอบการรายย่อยที่ต้องทำให้ เพิ่มขึ้น พร้อมทั้งปกป้องไม่ให้เกิดความไม่เป็น ธรรมในการแข่งขันกับผู้ประกอบการรายใหญ่

พรรคก้าวไกลให้ความสำคัญกับปัญหาเชิง โครงสร้างและเป้าหมายระยะยาว อาจารย์ มองว่าโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศไทย ในภาคส่วนต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นอุตสาหกรรม เกษตรกรรม หรือบริการ มีปัญหาเชิงโครงสร้าง ในส่วนไหนบ้าง และสามารถจะแก้ไขอย่างไร ได้บ้าง

ภาคอุตสาหกรรม เกิดความเปลี่ยนแปลงในแง่ ของเทคโนโลยี รวมทั้ง global supply chain มาระยะหนึ่งแล้ว จำเป็นต้องทบทวนกันว่า อะไรที่ประเทศไทยสามารถจะเป็น champion ในอนาคตได้ New S-curve ของเราคืออะไร แล้วจะลงทุนให้เกิดระบบนิเวศในการแข่งขันใน เรื่องนั้นได้อย่างไร ซึ่งจะต้องพิจารณาถึงบริบท ของภูมิรัฐศาสตร์โลก (geopolitics) เพื่อกระจาย ความเสี่ยงจาก globalization ทั้งความขัดแย้ง ในทางภูมิรัฐศาสตร์ หรือภัยพิบัติต่างๆ

ที่ผ่านมาพรรคก้าวไกลได้เสนอแนวทางที่ชัดเจน ในการเปลี่ยนความคิดจากที่เคยเชื่อใน made in Thailand ไปเป็น made with Thailand หรือจากการเป็นผู้ผลิตทั้งห่วงโซ่อุปทานไปเป็น ผู้ผลิตในเรื่องที่เก่งที่สุด อย่างน้อยในระดับ ภูมิภาค (ตามภูมิรัฐศาสตร์) ยกตัวอย่าง ยานยนต์ ไฟฟ้า ซึ่งประเทศไทยเริ่มเข้าเกินกว่าจะแข่งขันกับ ประเทศยักษ์ใหญ่ได้แล้ว แต่ยังสามารถจะเป็น ผู้ผลิตอุปกรณ์ยานยนต์ไฟฟ้าทั้งหลาย เหล่านี้ จำเป็นต้องพิจารณากันอย่างเจาะจงให้มากยิ่งขึ้น

ภาคบริการ ประเทศไทยมีบริการระดับโลกหลาย อย่าง ทั้งอาหาร การท่องเที่ยว สาธารณสุข แต่ ยังมีปัญหาภายในพอสมควรที่จะต้องแก้ไข เช่น เรายังถูกตั้งคำถามถึงความปลอดภัยทางอาหาร

เพราะหลายประเทศไม่คบค้า FTA ก็ไม่โต เราก็ก็นิด BOI (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน) ว่านักลงทุนติดปัญหาอะไร ก็พบว่ามีระเบียบหลายอย่างที่ไม่ทันสมัย ทำให้ไม่ได้รับใบอนุญาต ซึ่งเรากำลังเร่งแก้ไขเพื่อให้ต่างประเทศมั่นใจมากขึ้น ท่านนายกฯ ได้สร้างความสัมพันธ์ที่ดีมากในการนำเสนอโครงการต่าง ๆ เมื่อครั้งที่ได้รับเชิญไปประเทศจีน รวมทั้งกับประเทศสหรัฐอเมริกา ที่ประเทศไทยต้องสร้างสมดุลท่ามกลาง war economy ไม่ว่างตัวอยู่ข้างใดข้างหนึ่ง ทำให้ความเป็นมิตรกับทุกคนของเรากลายเป็นจุดเด่นที่ต่างประเทศอยากมาลงทุน

ในส่วนของ EEC (Eastern Economic Corridor) หรือ ระเบียงเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ต้องปรับปรุงเรื่องการออกใบอนุญาตและทำให้เป็น one form ไม่ใช่กรอกซ้ำซ้อนหลายกระทรวง ท่านนายกฯ ยังได้พบปัญหาการจัดการเรื่องน้ำ เรื่องคมนาคม เหล่านี้เป็นสิ่งที่มีอยู่แล้วแต่ยังใช้ประโยชน์ไม่เต็มที่

ภาคการเกษตร ปัจจัยสำคัญคือเรื่องที่ดิน เรื่องน้ำ ความสามารถ และตลาด อย่างแรก ที่ดิน เรามีแผนที่ชัดเจนว่าจะมอบแปลงที่ดินให้เป็นโฉนดแก่เกษตรกร 1 ล้านฉบับ ตัวอย่าง คือ ที่ดิน ส.ค.1 ซึ่งเป็นที่ดินของกระทรวงมหาดไทย รวมทั้งที่ดิน สปก. ประมาณ 22 ล้านไร่ ที่พอจะปรับเป็นโฉนดที่มีเงื่อนไข จากเดิมที่กำหนดว่าต้องเป็นผู้ทำกิน ถ้ายทอดตามลูกหลาน ปัจจุบันไม่ค่อยมีลูกหลานกลับไปทำกินสืบต่อ เราก็กเปลี่ยนเจตนารมณ์ให้นำไปปลูกต้นไม้ยืนต้นสักร้อยละ 30-40 ทำทีเดียว

ได้หลายต่อ เกษตรกรสามารถนำกรรมสิทธิ์ไปเป็นทุนโดยการกู้สินเชื่อธนาคาร ขณะเดียวกันก็ได้พื้นที่สีเขียวสำหรับโลกในอนาคต และเริ่มเป็นข้อบังคับในการค้าระหว่างประเทศ เช่น CBAM (Carbon Border Adjustment Mechanism) ซึ่งต้องปฏิบัติตามในเรื่องของการลดก๊าซเรือนกระจก ส่วนหลักการตลาดนำ ยกตัวอย่าง เรื่องยาง ที่บริษัทยักษ์ใหญ่มีฐานการผลิตอยู่ในประเทศไทย ถ้าปรับปรุงไม่ยั่งยืนต้นมาเป็นปลูกยางก็จะได้อีกต่อหนึ่ง

ภาคการส่งออก ขณะนี้ประเทศไทยปลูกข้าวมากเกินไปกว่าความจำเป็น จึงมีผลผลิตส่วนเกินในการส่งออก แต่จะต้องควบคุมไม่ผลิตจนเกินความต้องการ แต่ข้าวไทยที่ได้ราคาดีมีชนิดเดียว คือ หอมมะลิ ซึ่งต้องพยายามส่งเสริมให้ชาวนาปลูกให้ได้ดี ลดต้นทุนให้ต่ำลง ทุกวันนี้เวียดนามพัฒนาการผลิตพันธุ์พืชไปเยอะและพื้นที่ของเขาให้ผลผลิตที่สูงกว่าเรา ขณะที่ของเรายังเหมือนเดิมมา 30-40 ปี ล่าสุดราคาข้าวในตลาดโลกขึ้นเพราะอินเดียปิดตลาด แต่ชาวนาไม่รู้ ก็จะเป็นเหยื่อของพ่อค้าที่ไปรับซื้อข้าว สิ่งที่เราทำคือต้องพยุงราคาโดยใช้กลไกสหกรณ์ของเกษตรกร 400-500 แห่ง กู้เงินจาก ธกส. มาสนับสนุนเกษตรกรสมมติว่าผลผลิตข้าวหอมมะลิมี 8 ล้านตัน หากสามารถตั้งราคาขึ้นมาได้สักครึ่งหนึ่งของตลาดก็จะช่วยไม่ให้สินค้าเกษตรถูกทุบราคา นี่คือการแก้ปัญหาปลายทางจากปัญหาที่คนอื่นเริ่มเอาไว้ ซึ่งเรากำลังทดลองกันอยู่

คุณภาพชีวิตของผู้ผลิตหรือเกษตรกรต้นทาง การเข้ารับบริการสาธารณสุขที่คนไทยเองยังได้รับบริการที่ไม่เท่าเทียมกับชาวต่างชาติ แหล่งท่องเที่ยวบางแห่งยังประสบปัญหาการรับนักท่องเที่ยวเกินศักยภาพ รวมทั้งขนส่งสาธารณะ แม้กระทั่งในเมืองท่องเที่ยวระดับโลกอย่างเชียงใหม่ ภูเก็ต

ภาคเกษตรกรรม ซึ่งเป็นภาคที่สำคัญที่สุด ประสบกับสามปัญหาหลัก หนึ่ง ผลผลิตภาพ (productivity) ซึ่งเกษตรกรไทยมีค่อนข้างต่ำจึงแข่งขันยากขึ้น สอง ความเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ บวกกับโครงสร้างประชากร และ สาม ปัญหาหนี้สิน ซึ่งเป็นปัญหาในเชิงเศรษฐกิจที่ใหญ่มาก และทำให้เกิดปัญหาต่อเนื่องอย่างน้อยสามปัญหา หนึ่ง คุณภาพชีวิตของเกษตรกรแย่ลง สอง การปิดกั้นโอกาสที่จะเพิ่มผลผลิตภาพเพื่อให้การผลิตหรือคุณภาพชีวิตดีขึ้น และ สาม การส่งต่อหนี้ไปสู่เกษตรกรรุ่นหลังที่เข้ามารับช่วงต่อ เรียกว่า หนี้ข้ามรุ่น

ปัญหาภาคเกษตรกรรมจึงจำเป็นต้องแก้ไขเชิงโครงสร้าง อย่างน้อยที่สุดในสามเรื่อง หนึ่ง ความมั่นคงในการถือครองที่ดินเพื่อให้เขาสามารถเพิ่มผลผลิตภาพ ซึ่งเป็นเรื่องที่น่ายินดีที่รัฐบาลก็ยืนยันว่าจะพยายามเดินหน้าต่อไปแม้จะมีรายละเอียดแตกต่างกับของพรรคก้าวไกล สอง แหล่งน้ำ ปัจจุบันพื้นที่ชลประทานมีอยู่ร้อยละ 23 ของพื้นที่เกษตร และจะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 40 ในอีกห้าสิบปีข้างหน้าตามแผนของกรมชลประทาน ฉะนั้นโจทย์คือการปรับโครงสร้างการลงทุนในร้อยละ 60 ที่เหลือ ซึ่งมี technical solution และปัจจุบันยังไม่มีแผนการลงทุนที่ชัดเจน และ สาม การปลดล็อกหนี้เกษตรกร ซึ่งปัจจุบันอยู่ที่ 12-13 เท่าของรายได้ โดยจะต้องแบ่งหนี้ออกเป็นสองก้อน ก้อนหนึ่งเป็นทุนหมุนเวียน (working capital) อีกก้อนหนึ่ง ร้อยละ 70 เป็นหนี้เรื้อรัง แล้วหาวิธีการปรับโครงสร้างหนี้ เพราะลำพังมาตรการพักชำระหนี้จะทับถมหนี้ทั้งก้อนไปเรื่อยๆ ตอนนั้นก็เริ่มได้ยินสัญญาณเชิงบวกจากรัฐบาลต่อปัญหาหนี้

ที่ผ่านมาค่อนข้างมีประเด็นในเรื่องการแข่งขันทางการค้า แม้ประเทศไทยมีกฎหมาย anti-trust Law มานานแล้ว พรรคก้าวไกลมีนโยบายเกี่ยวกับการควบรวมกิจการที่ทำให้อำนาจทางการตลาดและโครงสร้างตลาดเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร

สามารถมองได้เป็นสี่ประเด็น ประเด็นแรก กฎหมายที่มีอยู่แล้วซึ่งต้องมีการทบทวน เมื่อพิจารณาจากการบังคับใช้ในช่วงแปดถึงเก้าปีมานี้ ประเด็นที่สอง คณะกรรมการ

หรือบอร์ด ซึ่งอาจจะทำหน้าที่ในลักษณะที่ขัดกับแนวความคิดทางทฤษฎีและสายตาประชาชน สองประเด็นนี้เป็นกลไกหลัก ที่พรรคก้าวไกลจะทำหน้าที่ตรวจสอบและเสนอแก้ไขกฎหมาย

ในเรื่องค่าจ้างและดิจิทัลวอลเล็ต 1 หมื่นบาท ซึ่งคือมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจ ถามว่าทำไมต้องกระตุ้น ถ้าดูจากตัวชี้วัดทุกตัวและจากสถานการณ์โลกจะพบว่า การเติบโตทางเศรษฐกิจไม่ได้เป็นไปตามคาด เงินเพื่อไม่ได้โตตามคาด ซึ่งแปลว่าหนี้สินเพิ่มขึ้น หนี้ครัวเรือนเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน ความสามารถในการผลิตอยู่ที่ร้อยละ 60 ส่งออกเท่าเดิมหรืออาจจะติดลบ การท่องเที่ยวสร้างรายได้จากนอกประเทศไม่ถึงร้อยละ 17 เร่งอย่างไรก็ไม่กระเตื้อง สภาพทั่วไปของเศรษฐกิจจึงเป็นการที่คนส่วนใหญ่กำลังบริมน้ำอยู่ เราจึงจำเป็นต้องอัดฉีดเม็ดเงินจำนวนหนึ่งแล้วกระจายให้ประชาชน เพื่อที่จะให้ประชาชนทุกคนเป็น growth engine สอดคล้องกับการสำรวจของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งเกี่ยวกับดิจิทัลวอลเล็ต 1 หมื่นบาท เมื่อถามว่ายินดีจะนำเงินนี้ไปรวมกับญาติพี่น้องหรือไม่ ผลสำรวจออกมาว่าคนเกือบครึ่งหนึ่งต้องการนำเงินที่ได้ไปรวมกัน การที่นำเงินมารวมกันไม่ได้นำไปใช้จ่ายแต่เพื่อที่จะสร้างรายได้ สำหรับกลุ่มเกษตรกรรายได้น้อย หนึ่งครัวเรือนรวมกันก็เป็น 4-5 หมื่นบาท สามารถเป็นต้นทุนที่นำไปซื้อปุ๋ย พันธุ์ข้าว ฯลฯ มาเตรียมไว้ นี่แสดงถึง micro investment

ถามว่าแล้วทำไมต้องเป็นดิจิทัลวอลเล็ต 1 หมื่นบาท เราเชื่อมั่นเพราะสามารถกำหนดเงื่อนไขเพื่อให้เกิดการหมุนเวียนในเศรษฐกิจที่ดีขึ้นได้ รวมทั้งเป็นการกระจายรายได้ จากเดิมที่เราขีดไว้ 4 กิโลเมตร ความหมายคือต้องการให้การเติบโตกระจายไปทั่ว แต่ในทางปฏิบัติอาจจะเป็น 1 อำเภอ นี่คือเหตุผลสำคัญที่เราจะทำเรื่องนี้

ประเด็นที่สาม อำนาจของคณะกรรมการแข่งขันทางการค้าที่ถูกกระจายไปที่คณะกรรมการอื่น ๆ ยกตัวอย่าง กสทช. หรือกรณีของธุรกิจไก่ไข่ ซึ่งอำนาจตัดสินใจให้โควตานำเข้าไก่อยู่ที่ egg board คำถามคือในแต่ละปีมีการให้โควตาผู้เลี้ยงไก่รายย่อยแค่ไหนอย่างไร รวมทั้งการมีอำนาจต่อรองเหนือตลาดที่จะโยกไปสู่การขายอาหารสัตว์ด้วย ซึ่งจำเป็นต้องตรวจสอบ

กล่าวถึงนโยบายเศรษฐกิจก็เชื่อมโยงไปถึงเรื่องของแรงงาน อาจารย์คิดว่าการกำหนดทิศทางของนโยบายแรงงานของประเทศไทยควรเป็นอย่างไร

มีสามเรื่องที่ต้องกล่าวถึง หนึ่ง สวัสดิการ สอง ผลิตภาพ และ สาม ความยืดหยุ่น (flexibility) ฟันธงแรงงานเวลานี้มีความเดือดร้อนทางด้านคุณภาพชีวิต ทั้งค่าครองชีพเพิ่มขึ้นเร็วกว่าผลิตภาพ และค่าแรงเพิ่มขึ้นน้อยกว่าผลิตภาพ บวกกับการต้องแบกรับผู้สูงอายุ ลูกหลาน พรรคก้าวไกลจึงพัฒนาระบบค่าจ้างขึ้นมา ตั้งแต่ค่าจ้างขั้นต่ำที่ควรจะเป็นโดยอัตโนมัติตามค่าครองชีพโดยไม่ต้องนำมาใช้เป็นนโยบายหาเสียงกันอีก รวมทั้งกำหนดค่าแรงเป้าหมายที่แต่ละวิชาชีพควรจะกำหนดค่าจ้างไว้ล่วงหน้า คล้ายกับกรณีของประเทศสิงคโปร์ นอกจากนี้ยังมีนโยบาย Upskill Reskill สร้างแพลตฟอร์มการพัฒนาทักษะสำหรับแรงงานปีละประมาณ 1 ล้านคน ในวงเงินประมาณ 4,000 บาท ต่อคนต่อปี รวมถึงการเป็นผู้ประกอบการในอนาคต เพื่อให้เขาพัฒนาทักษะใหม่ ๆ อีพเอนด์ฝีมือตัวเองให้ไปสู่ค่าแรงเป้าหมายที่ต้องการได้ นี่เป็นเรื่องความยืดหยุ่นในการจ้างงานระดับประเทศที่จะตอบโจทย์อนาคต ทั้งสามเรื่องนี้เกี่ยวข้องกันทั้งหมด

ที่จริงแล้วการพัฒนาทักษะแรงงานเชื่อมโยงกับนโยบายการศึกษาที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต (life-long learning) แต่จะอย่างไรให้เป็นระบบ

พูดในภาษาเศรษฐศาสตร์ว่าจะต้องมีระบบการเงินที่ชัดเจน ทุกคนจับต้องได้ มีลักษณะที่เป็น demand side financing มากขึ้น ไม่ได้หมายความว่าเงินทั้งหมดอยู่ที่ฝั่ง demand หรือฝั่งผู้ใช้ แต่มีวงเงินส่วนหนึ่งที่ช่วยให้เขามีอำนาจตัดสินใจ ยกตัวอย่าง การนำเงินจำนวน 4 หมื่นล้านบาท จาก 5 แสนล้านบาท หรือไม่ถึงร้อยละ 10 ของงบประมาณกระทรวงศึกษาธิการ ไปให้กับส่วน demand side เพื่อให้เยาวชนตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงอุดมศึกษาเลือกเรียนในสิ่งที่ตัวเองสนใจได้ อย่างน้อยที่สุดจะเป็นประตูให้เขาได้มีโอกาส

ประเด็นสุดท้าย มีการเพิ่มแรงจูงใจให้กับประชาชนในการบริโภคสินค้าจากรายย่อยแค่ไหนอย่างไร เป็นที่มาของนโยบายห่วยไบเสรีของพรรคก้าวไกลเพื่อช่วย SME โดยการสะสมแต้มจากไบเสรีจากร้านค้ารายย่อยเพื่อแลกห่วยลุ้นโชคต่อ ก็เป็นอีกแนวความคิดที่เร้าพยายามเสนอแนะรัฐบาล เพราะทำหน้าที่กระตุ้นเศรษฐกิจคล้ายกับโครงการดิจิทัลวอลเล็ต 1 หมื่นบาท เพียงแต่ไม่ได้โฟกัสที่ SME ไม่ใช่พื้นที่เชิงภูมิศาสตร์

สภาพเศรษฐกิจ ณ เวลานี้จำเป็นจะต้องมีการกระตุ้น เพราะคนที่ไม่เดือดร้อนคือคนที่อยู่ได้ แต่คนที่เดือดร้อนคือคนที่มีหนี้แล้วกำลังรอด้วยความหวัง เราไม่ได้บังคับว่าจะต้องลงทุนเท่านั้น บริโภคด้วยก็ได้ เมื่อเป็นเงินที่ออมไม่ได้ สุดท้ายแล้วการใช้จ่ายก็จะเกิด และจะเกิดแบบทวีคูณ (multiplier effect) โรงงานสามารถผลิตของได้เพิ่มขึ้น จ้างคนงานได้เพิ่มขึ้น ทุกคนดีขึ้นก็สามารถเก็บภาษีได้เพิ่มขึ้น เราบังคับด้วยว่าคุณจะต้องใช้ภายใน 6 เดือนสำหรับขั้นแรก แต่ขั้นต่อไปเป็นเรื่องที่เขาจะสามารถใช้จ่ายและหมุนเงินได้อีกหลายรอบ

จริงๆ พรรคเพื่อไทยยังมีเรื่องของ soft power หนึ่งครอบครัวหนึ่งซอฟต์แวร์ ได้แก่ อาหาร ดนตรี ศิลปะ กีฬา ซึ่งอันที่จริงเราต้องการพูดถึงเรื่องของการดึงความสามารถของแต่ละคนขึ้นมา เราใช้คำว่า rematching resource โรงเรียนอาชีวหรือศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานที่มีอยู่มากมายสามารถจะขยายไปเป็นโรงเรียนที่บ่มเพาะและคัดคนที่พอมีสักยภาพ ซึ่งเราเชื่อว่าเราทำได้

พท
พรรคเพื่อไทย

ในระยะยาวมองว่า New S-curve ใหม่ ของประเทศไทย จะมีอะไรบ้าง

โลกกำลังจะเปลี่ยนผ่านไปสู่ digital economy และการพัฒนาที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ถ้าผูกทั้งสองเรื่อง การลงทุนใหม่ ๆ ก็จะเกิดขึ้น เช่น ประเทศไทยเป็นประเทศที่ผลิตรถยนต์ซึ่งเทรนด์ทุกวันนี้กลายเป็นรถยนต์ EV และเราเป็นประเทศที่รถยนต์ EV เติบโตดีที่สุดในโลกในขณะนี้ เราจึงเป็นที่พึงเล็งว่าจะเป็นศูนย์กลางการผลิตของบริษัท EV ประเทศจีน ซึ่งบริษัทใหญ่ของเขาได้เข้ามาแล้ว บริษัทที่สนใจผลิตชิปก็ติดต่อเรามาแล้ว

ทดลอง สร้างแรงบันดาลใจเกี่ยวกับแนวทางการทำงานในอนาคต ต่างกับระบบการเงินที่ผ่านมาที่มีลักษณะเป็น supply side financing ซึ่งเกิดปัญหามาจากการคิดเอาเอง ว่าใครจะเป็น supplier หรือผู้จัดหาให้ แล้วถูกคัดค้านตอบโดยบรรดาข้าราชการว่าจะต้องเป็นโรงเรียนที่ซิดคักยภาพถูกจำกัด

ประเด็นที่สำคัญมากของ demand side financing คือการกระจายงบประมาณไปสู่ท้องถิ่นซึ่งเป็น demand แบบหนึ่ง แต่ว่าเป็น demand ที่มีคนภายในท้องถิ่นบริหารจัดการ พรรคก้าวไกลจึงเสนอแนวทางนโยบายที่จะกระจายงบประมาณจากส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่นในช่วงสี่ปีราว 2 แสนล้านบาท อบต. ที่ได้รับงบประมาณน้อยที่สุดควรจะได้รับสัดส่วนเพิ่มเป็น 15-20 ล้านบาทต่อปี เพื่อให้เขาทำเรื่องต่าง ๆ ที่จำเป็นได้ เช่น โครงการน้ำประปาดื่มได้ สถานีอนามัย ฯลฯ เวลาพรรคก้าวไกลพูดถึงนโยบายเศรษฐกิจ เราจึงมักพูดเสมอว่านโยบายเศรษฐกิจที่สำคัญที่สุดข้อหนึ่งของพรรคก้าวไกล ก็คือ การกระจายอำนาจ

นโยบายการกระจายอำนาจของพรรคก้าวไกลนั้นมีความหมายอย่างไร คงไม่ใช่เฉพาะการเลือกตั้งผู้ว่าราชการทุกจังหวัด

การกระจายอำนาจและความเจริญสู่ภูมิภาคคือการกระจายสามเรื่องหลักๆ คือ หนึ่ง การกระจายอำนาจในการเลือกผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งในประเทศไทยเวลาพูดแล้วฟังดูคล้ายกับจะทำลายอำนาจของรัฐบาลส่วนกลาง แต่ที่จริงแล้วเป็นหลักการพื้นฐานในการเลือกตัวแทน สอง การกระจายอำนาจหน้าที่ ในเรื่องที่ถูกดึงไปอยู่ที่รัฐส่วนกลางตลอดมา ซึ่งสร้างปัญหาหลายอย่าง ยกตัวอย่าง การกำหนดผังเมืองในแต่ละจังหวัด ปัจจุบันมีเฉพาะถนนทุริกับสมุทรปราการที่ถ่ายโอนให้กับท้องถิ่นโดยสมบูรณ์ และ สาม การกระจายทรัพยากร มีสองส่วนหลักๆ คือ งบประมาณ และบุคลากร ซึ่งต้องกระจายให้มากที่สุดเพื่อให้การบริหารจัดการเป็นของท้องถิ่น

ถ้าโยนไปสู่ภาคเศรษฐกิจ เวลาพูดถึงเรื่องเศรษฐกิจ เรื่องเมือง เรื่องนักท่องเที่ยวเดินทางไปในแต่ละเมือง คือการพูดถึงพื้นที่ซึ่งเกี่ยวข้องกับการคิดสร้างสรรค์ แรงบันดาลใจ กิจกรรม

การท่องเที่ยวหนานการต่าง ๆ การเดินทางสะดวก สิ่งแวดล้อมที่ดี ซึ่งท้องถิ่นมีส่วนสำคัญในการที่จะทำให้สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นตามความต้องการ สามารถตัดสินใจกันเองภายในท้องถิ่น เพื่อที่สุดท้ายจะขับเคลื่อนเศรษฐกิจในเมืองได้ ท้องถิ่นจึงเป็นตัวหลักในการขับเคลื่อน

ท้ายที่สุด นโยบายสาธารณะในเรื่องของการจัดการสวัสดิการแห่งรัฐที่อาจารย์คิดว่าตอบโจทย์ปัญหาความต้องการของประเทศไทยและประชาชนจริงๆ ควรจะมีลักษณะแบบใด

เพื่อจะตอบคำถามว่าระบบสวัสดิการควรจะเป็นอย่างไร ต้องถอยกลับมาว่าประเทศไทยมีปัญหาอะไร ซึ่งที่มองเห็นตอนนี้มีอยู่สามปัญหาหลัก หนึ่ง สังคมผู้สูงอายุ ที่ไม่ได้เตรียมการเรื่องการออม ปัจจุบันมีราว 10 ล้านคน และจะเพิ่มขึ้นอีกหลายล้านภายในห้าปี จะต้องรับมืออย่างเร่งด่วนเพื่อไม่ให้กระทบกับปัญหาข้อที่สองและสาม

ส่วนเรื่อง green ซึ่งโลกกำลังต้องการ renewable energy หรือพลังงานหมุนเวียน ศักยภาพของเราคือเรื่องอาหาร จะต้องพัฒนาเทคโนโลยีต่าง ๆ รองรับเพื่อให้ส่งออกได้

เรากำลังก้าวไปด้วยเรื่องเหล่านี้ รถยนต์ EV, Semiconductor เช่น ชิพ ร่วมกับพลังงานหมุนเวียนและสุดท้ายคือเรื่องเทคโนโลยีอาหาร เรื่องสำคัญคือการคมนาคมขนส่งและระบบลอจิสติกส์ ซึ่งขณะนี้ประเทศไทยเชื่อมกับประเทศจีนแล้ว เราต้องเร่งพัฒนารายต่อที่ทำยสุดเกี่ยวข้องกับมนุษย์ทั้งนั้น

สอง คุณภาพชีวิตของคนวัยทำงานที่กำลังได้รับความกดดันอย่างมาก แรงงานผู้หญิงจำนวนหนึ่งต้องลาออกเพื่อดูแลพ่อแม่ เขาสูญเสียโอกาสในการทำงานสร้างรายได้และเพิ่มผลิตภาพของประเทศ รวมถึงคนรุ่นใหม่หลายคนจำเป็นต้องชวนขวยเข้ารับราชการเพื่อสวัสดิการความมั่นคงของพ่อแม่ ทั้งที่ไม่ใช่ศักยภาพสูงสุดในชีวิตของเขา ฉะนั้น จึงเป็นการกดดันต่อกันระหว่างหนึ่งกับสอง

และ สาม การเกิดน้อยลง จากภาระค่าใช้จ่ายของคนที่จะเป็นพ่อแม่ในปัจจุบันที่หนักหนาจากค่าครองชีพเพิ่มขึ้น จากการศึกษาที่ไม่สามารถทำให้พ่อแม่มั่นใจในโรงเรียนของรัฐ เป็นต้น

ลองจินตนาการถึง scenario ในยี่สิบปีข้างหน้า ประเทศไทยเรากำลังจะเจอกับอะไรถ้ามองจากจุดนี้

ฉะนั้นแล้ว หากผู้สูงอายุสามารถยังชีพได้ดีพอสมควรด้วยเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุหรือบำนาญประชาชนที่เพิ่มมากขึ้น รักษาระดับของกำลังซื้อไม่ให้ตกลงมากเกินไป ขณะเดียวกันมีระบบดูแลผู้สูงอายุระยะยาว กรณีป่วยติดเตียงแล้วลูกหลานไม่ต้องลาออก เพราะมีคนดูแลแทนที่ช่วยให้เกิดอัตราการจ้างงานด้วย แนวทางนี้จะรักษามูลค่าของแรงงานในระบบนี้ได้ดีกว่าหรือไม่

ส่วนเด็กเล็กก็มีเงินสนับสนุนจำนวนหนึ่งที่เพิ่มขึ้น และเป็นแบบถ้วนหน้า คนที่เป็นแม่ลาคลอดได้เพิ่มขึ้น มี nursery และโรงเรียนที่มันใจได้ แนวทางนี้จะช่วยให้คนมั่นใจในการสร้างครอบครัวมากขึ้นหรือไม่

ทั้งหมดนี้นำมาสู่การออกแบบนโยบายสวัสดิการแบบถ้วนหน้าของพรรคก้าวไกล ส่วนหนึ่งเป็นอุดมการณ์การสร้างสังคมที่มีความเท่าเทียมกัน อีกส่วนเป็นการแก้ปัญหาที่มองว่าสวัสดิการถ้วนหน้าคือการเข้าถึงทุกปัญหาโดยเร็วที่สุด ตอบโจทย์คนทุกคนในการมีชีวิตที่ดีขึ้น มีความมั่นคงที่จะเดินไปข้างหน้า

ทั้งแพคเกจงบประมาณราว 6.5 แสนล้านบาทต่อปี ซึ่งเราได้วางแผนไว้แล้วว่าจะนำงบประมาณมาจากไหน เทียบเคียงกับ GDP แล้วเป็นสัดส่วนที่ไม่ได้สูง แต่หากเทียบเคียงกับงบประมาณทั้งหมดของรัฐ 3.3 ล้านล้านบาทแล้วอาจจะเริ่มสูง ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องมีการดำเนินการสามส่วน หนึ่ง ปรับลดงบประมาณที่ไม่จำเป็นบางส่วนลง สอง ปรับประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีบางประเภท และสาม เพิ่มการจัดเก็บภาษีใหม่ๆ ที่ช่วยกระจายรายได้มากขึ้นด้วย

ถ้าสามารถสร้างระบบนี้ขึ้นมาได้อย่างเป็นรูปธรรมก็สามารถจะต่อยอดสู่ medical hub ซึ่งเชื่อมโยงกับการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นกระจายหน้าที่ซึ่งเขาสามารถจะดูแลคนในพื้นที่ของเขาทั้งผู้สูงอายุและเด็กเล็ก ให้อยู่ในราคาที่จ่ายได้ และรองรับการจ้างงานได้

สำหรับพรรคก้าวไกล ทุกสวัสดิการจะต้องตามมาด้วยงาน โดยเฉพาะหากนำเรื่องการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวเป็นโจทย์สำคัญในอนาคต เรามี long-term care เพิ่มงานและทักษะให้กับคนไทย จนเข้าสู่ระยะการดูแลแบบประคับประคอง (palliative care) ซึ่งพรรคก้าวไกลใช้คำว่า นโยบายตายดี

พท
พรรคเพื่อไทย

ล่าสุด ท่านนายกฯ ได้เริ่มเกริ่นเกี่ยวกับโครงการแลนด์-บริดจ์ (Landbridge) หรือเส้นทางลัดที่จะเชื่อมต่อที่จะทำให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการขนส่งใหม่ของโลกจากการเติบโตของการขนส่งและเข้าสู่โลกดิจิทัล เรามีคอคอดที่เลี้ยงบั่นมานาน เหตุผลที่กลับมาพูดถึงก็คือ demand side ของการคมนาคมระหว่างยุโรปกับตะวันออกกลางกับจีนซึ่งจะต้องผ่านช่องแคบมะละกา ถ้าเราตัดผ่านได้ก็จะเป็นการเดินทางที่สั้นที่สุด อีกประเด็นคือ One Belt One Road ของประเทศจีน ซึ่งหากทะลุมาทางด้านนี้ประเทศไทยก็จะเป็นท่าเรือใหม่ ซึ่งขณะนี้ต้องสร้างความสมดุลทางด้านภูมิรัฐศาสตร์ ซึ่งเราต้องการ brick and mortar หัวใจก็คือ One Port to Destination ซึ่งไม่ใช่การทำถนนละชิ้น แต่คือการจัดการระบบลอจิสติกส์เพื่อจะต้องส่งให้ถึง ✦

ถ้าดูข้อมูลจะพบว่าปัจจุบันค่าจ้างผู้ดูแลผู้สูงอายุในตลาดเงินกำลังที่คนส่วนใหญ่จะมีอำนาจซื้อ ทำให้ยังไม่มี demand เรียกว่า ไม่สามารถมี demand นั้นได้ จึงจำเป็นที่จะต้องมีการรัฐเข้ามาช่วยทำให้ effective ขึ้นมาได้ มิฉะนั้น แรงงานก็ต้องลาออกจากงานมาดูแลเอง ซึ่งก่อความเสียหายต่อผลิตภาพในภาพรวมของประเทศ แต่ท้องถิ่นสามารถจะตอบโจทย์การเป็นผู้บริหารจัดการทั้งการดูแลผู้สูงอายุและเด็กเล็กที่มีมาตรฐานในระดับมีอาชีพ คุณภาพชีวิตที่ดีก็จะกระจายตัวอยู่ทุก ๆ พื้นที่ในประเทศ

ฝากอาจารย์แนะนำทั้งท้ายเกี่ยวกับแนวทางนโยบายเศรษฐกิจของรัฐบาล

หนึ่ง หากเริ่มต้นด้วยการมองปัญหาที่ฐานราก เราจะเห็นแง่มุมที่ตอบโจทย์ทางเศรษฐกิจ ย้อนกลับมาถึงพรรคก้าวไกลที่มีถูกวิจารณ์ว่าไม่เน้นเรื่องของปากท้อง แต่ทั้งหมดที่เราพูดคุยก็นั้น คือ เรื่องเศรษฐกิจ ทั้งการเสนอกฎกติกาการแข่งขันทางการค้าที่เป็นธรรมมากขึ้น เพื่อช่วยเหลือ SME การปรับโครงสร้างหนี้เกษตรกร รวมถึงข้าราชการที่เขาเรียกว่า หนี้คัตหน้าของเงินเดือน ฯลฯ สอง ขณะเดียวกันต้องแสวงหาโอกาสใหม่ ๆ ในทางเศรษฐกิจ อะไรที่ประเทศไทยจะเป็นผู้นำ สิ่งนี้ไม่ใช่แค่เรื่องการแข่งขัน แต่ต้องพัฒนาต่อเนื่องให้มีความยั่งยืน ลดค่าใช้จ่ายและทำให้คุณภาพชีวิตประชาชนดีขึ้น สุดท้าย การสร้างระบบสวัสดิการซึ่งจะทำให้คนมีงานทำเพิ่มขึ้น

ทั้งสามส่วนเป็นฟังก์ชันใหม่ เป็นเศรษฐกิจใหม่ทั้งหมดที่จะแก้ปัญหาที่ประเทศไทยกำลังเผชิญอยู่ และตอบโจทย์ทางเศรษฐกิจในระยะยาว ♦

• **NIDA** *Research*

ระบบการดูแล ระยะยาว ด้านสาธารณสุข สำหรับผู้สูงอายุ ในประเทศไทย

ศาสตราจารย์
ดร.ศาสตรา สุตสวัสดิ์
คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

โครงการ ระบบการดูแลระยะยาวด้านสาธารณสุข สำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย ภายใต้แผนงานวิจัยการเตรียมความพร้อมของประเทศไทยสู่สังคมสูงวัยระดับสุดยอดอย่างมีคุณภาพดี เป็นงานศึกษาเพื่อสร้างข้อเสนอเชิงนโยบายช่วยเหลือและระบบสนับสนุนให้แก่ผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง จำแนกตามระดับภาวะพึ่งพิงและช่วงอายุของผู้มีความต้องการที่ต่างกัน รวมทั้งทบทวนข้อเสนอและมาตรการจากต่างประเทศ คือ **หนึ่ง มาตรการสนับสนุนที่เฉพาะเจาะจง** (Specific measures) แยกออกเป็นทั้ง การสนับสนุนทางการเงินโดยตรงสำหรับการดูแล (Cash-for-care) การให้ข้อมูล การฝึกอบรม การให้สิทธิลางาน ฯลฯ ซึ่งทำให้เกิดการทำงานร่วมกันระหว่างผู้ดูแลแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ **สอง มาตรการสนับสนุนที่ไม่เฉพาะเจาะจง** (Non-specific measures) แก่ทั้งผู้ดูแลแบบไม่เป็นทางการและผู้สูงอายุ ตั้งแต่จัดสถานที่บริการดูแลแบบชั่วคราวระยะสั้น การสนับสนุนและบรรเทาความเครียดจากการดูแล การสนับสนุนการสร้างสมดุลให้ชีวิตและการทำงาน (Work Life Balance) พร้อมทางเลือกและการจัดระบบการทำงานแบบยืดหยุ่น และมาตรการสนับสนุนทางอ้อมที่มีเป้าหมายไปที่ผู้สูงอายุเป็นหลัก

นับเฉพาะผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ซึ่งมีสาเหตุจากรายได้ที่ลดลงหรือการมีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจน โดย 1 ใน 4 มีระดับรายได้ใกล้เคียงเบี้ยยังชีพ การพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจจึงเป็นอุปสรรคสำคัญ และต้องการความช่วยเหลือในการดูแลสุขภาพจากความช่วยเหลือของบุตรหลานหรือคู่สมรส จากการสำรวจในปี พ.ศ. 2560 พบว่าผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงมีทั้งสิ้น 3.98 แสนคน โดยประเมินว่าในอนาคต ผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงจะเพิ่มสูงขึ้นจนกระทั่งมีจำนวน 8.03 แสนคน ในปี พ.ศ. 2583

โดยทั่วไปการจัดบริการสุขภาพและบริการสังคมให้สนองความต้องการความช่วยเหลือของผู้ที่ประสบภาวะยากลำบาก (หรือผู้ที่มีภาวะพึ่งพิง) อันเนื่องมาจากเจ็บป่วยเรื้อรัง การประสบอุบัติเหตุ ความพิการต่าง ๆ ตลอดจนผู้สูงอายุที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ในชีวิตประจำวัน นั้น โอกาสการเข้าถึงความช่วยเหลือดูแลจะเป็นไปตามปัจจัยต่าง ๆ ทั้งด้านอายุ พื้นที่อยู่อาศัย การศึกษา แต่เป็นที่น่าแปลกใจเมื่องานศึกษาพบว่า ความเพียงพอของรายได้ในการดำรงชีพกลับไม่ใช่ปัจจัยกำหนดเดียวต่อโอกาสที่ผู้สูงอายุจะได้รับการดูแล ฉะนั้น หากภาครัฐจะต้องออกแบบนโยบายสวัสดิการและมาตรการช่วยเหลือให้แก่ผู้สูงอายุกลุ่มนี้ การกำหนดเงื่อนไขที่ดูจากรายได้แต่เพียงอย่างเดียวย่อมไม่ช่วยให้มาตรการช่วยเหลือเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายอย่างแท้จริงได้ ภาครัฐดำเนินการจัดสรรงบประมาณเพื่อดูแลผู้สูงอายุผ่านระบบสวัสดิการที่สำคัญ อาทิ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ค่ารักษาพยาบาลข้าราชการ ค่ารักษาพยาบาลของประชาชนโดยทั่วไป (ผ่านกองทุนหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ) และเงินบำนาญของข้าราชการ ก็พบปัญหาในลักษณะเดียวกัน ในโครงการศึกษา “ระบบการดูแลระยะยาวด้านสาธารณสุขสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย” (พ.ศ. 2564) พบว่า งบประมาณปี พ.ศ. 2563 ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับระบบการดูแลระยะยาว (Long term care) ซึ่งเป็นการจัดบริการสุขภาพและบริการสังคมเพื่อตอบสนองความต้องการความช่วยเหลือของผู้ที่ประสบภาวะยากลำบาก (หรือผู้ที่มีภาวะพึ่งพิง) ตลอดจนผู้สูงอายุที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองกลับมีสัดส่วนงบประมาณไม่มากนักโดยคิดเป็นเพียงร้อยละ 0.29 ของงบประมาณทั้งหมดที่ใช้ในการดูแลผู้สูงอายุ เฉลี่ยต่อคนอยู่ที่ราว 5,796 บาทต่อปี ในขณะที่งบประมาณดูแลผู้สูงอายุอื่น ๆ (ไม่รวมส่วนที่เกี่ยวข้องกับระบบการดูแลระยะยาว) เฉลี่ยต่อจำนวนผู้สูงอายุทั้งหมด อยู่ที่ราว 28,183 บาทต่อปี การจัดสรรงบประมาณข้างต้นจึงถือว่าอยู่ระดับที่ต่ำมากและไม่สอดคล้องกับ

ต้นทุนค่าใช้จ่ายในการดูแลระยะยาว (จากการสำรวจค่าใช้จ่ายในการดูแลระยะยาวของคนไทยในงานศึกษาที่ผ่านมา เฉลี่ยต่อคนอยู่ที่ 240,000 บาทต่อปี) ฉะนั้น สภาพปัจจุบันของสถานการณ์ผู้สูงอายุในประเทศไทย ยังต้องการโครงสร้างพื้นฐานจากการสนับสนุนโดยรัฐ ตลอดจนตัวเลือกในการดูแล อย่างระบบการดูแลระยะสั้นที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากนายจ้าง ตลอดจนการแบ่งเบาภาระการดูแลไปยังระบบการดูแล เช่น บ้านพักคนชรา โรงพยาบาล ข้อเสนอทางนโยบายที่ผ่านมา (นับถึงปี พ.ศ. 2559) เน้นการใช้งบประมาณและหน่วยงานรับผิดชอบให้เป็นไปในสามด้าน คือ การปรับปรุงการจ่ายแก่การดูแลระยะกลางกับระยะยาว การทำให้การดูแลเชื่อมผู้ป่วยและชุมชนกับสถาบันเข้าด้วยกัน และการพัฒนารูปแบบสถานพยาบาลรวมทั้งการจัดการในชุมชน พร้อมกลไกการอภิบาลระบบ

นอกจากระบบการให้บริการแล้ว นโยบายต้องคำนึงถึงรายจ่ายในการดูแลผู้สูงอายุที่รัฐสร้างระบบสวัสดิการให้ครอบคลุมกลุ่มต่าง ๆ ผ่านกองทุนหลัก เปิดให้เห็นช่องว่างหรือทิศทางในการพัฒนาระบบการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ว่าอาจชี้ไปยังระบบการดูแลระยะยาวแบบไม่เป็นทางการมากขึ้น สาเหตุหนึ่งมาจากภาระการคลังของรัฐในอนาคต ทำให้การดูแลระยะยาวแบบไม่เป็นทางการเป็นความรับผิดชอบของบุคคลในครอบครัว ญาติมิตร เพื่อนบ้าน หรือบุคคลอื่นๆ

ข้อสรุปของรูปแบบการให้บริการดูแลระยะยาวภายใต้ภาวะการคลังขณะนี้
ที่สอดคล้องกับแนวโน้มที่พุ่งสูงขึ้นของผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง จากงาน
ศึกษาได้จำแนกออกตามการดูแลในสถานบริการต่าง ๆ โดยพบว่า การดูแล
อย่างไม่เป็นทางการนั้นแม้เป็นการเพิ่มต้นทุนและสร้างภาระทางจิตใจให้
กับผู้ดูแล ทว่ามีส่วนสำคัญในการหนุนเสริมกันเมื่อเข้าไปรวมกับระบบการ
ดูแลระยะยาวแบบเป็นทางการ จากการทบทวนบทเรียนของต่างประเทศ
ระบบดังกล่าวต้องการความรู้ คำปรึกษา และการสนับสนุนอื่น ๆ ส่วนการ
จัดบริการดูแลแบบชั่วคราวระยะสั้น (Respite care) ตามกฎเกณฑ์ในการ
ประกอบธุรกิจ ที่เอื้อต่อการทำหน้าที่ดูแล การให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี
และการช่วยจ่าย การให้เครดิตบำนาญแก่ผู้ดูแล (Pension credits หรือ
Caregiver credits) รวมกระทั่ง การสนับสนุนให้ฝึกอบรมผู้ดูแลที่ยังอายุ
น้อย ทั้งนี้ นโยบายสวัสดิการของรัฐจำเป็นต้องอาศัยการร่วมมือกันอย่าง
เป็นบูรณาการ ตั้งแต่การเอื้อโอกาสแก่ผู้ดูแล การรับการสนับสนุนจากเอกชน
ซึ่งนอกจากการหารายได้สนับสนุน การดูแลยังต้องคำนึงถึงมิติทางด้านความ
ครอบคลุม (coverage) ด้วย ♦

• NIDA Research

การศึกษา งบประมาณ รายจ่ายภาครัฐ เพื่อการ พัฒนาเด็กใน ช่วงอายุ 0-3 ปี ในประเทศไทย

โครงการ การศึกษางบประมาณรายจ่ายภาครัฐเพื่อการพัฒนาเด็กในช่วงอายุ 0-3 ปี ในประเทศไทย มีวัตถุประสงค์โดยสังเขป คือ การศึกษาสวัสดิการภาครัฐ โดยนำสถานการณ์มาประเมินถึงสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัยในประเทศไทยซึ่งภาครัฐควรมีบทบาทสนับสนุนหรือรับผิดชอบ จัดหาสวัสดิการทั้งที่จำเป็นหรือขาดแคลนตามระดับประมาณการขนาดงบประมาณ โดยเห็นว่า ความครอบคลุมของการจัดหาสวัสดิการแก่เด็กต้องให้ความสำคัญกับความเสมอภาคและทั่วถึงมาเป็นลำดับแรกเสมอ และต้องเรียกร้องการปรับเปลี่ยนเงื่อนไขของโครงการสวัสดิการสังคมจากรัฐให้เป็นแบบถ้วนหน้า โดยเฉพาะโครงการเงินอุดหนุนที่ช่วยเหลือเด็กแรกเกิด ซึ่งเป็นที่รับรู้ในระดับสากลว่า

เป็นหนึ่งในหนทางที่ดีที่สุดที่จะช่วยให้ประเทศเติบโตก้าวหน้าได้อย่างทั่วถึง สร้างความเท่าเทียมในด้านโอกาส และยุติความยากจนอย่างรุนแรงได้ เพราะการลงทุนในเด็กโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเวลาเริ่มต้น 1,000 วันแรก นับตั้งแต่การปฏิสนธิไปจนถึงอายุ 2 ปี (0-3 ปี) หรือเด็กปฐมวัย เป็นการลงทุนที่ให้ผลตอบแทนคุ้มค่า ให้ผลตอบแทนสูงสุดสูงกว่าการลงทุนในช่วงวัยอื่น ๆ ทั้งหมด เพราะเป็นช่วงเวลาที่มีสมองของมนุษย์เติบโตเร็วกว่าช่วงอื่น ๆ

รายละเอียดโดยงบประมาณที่จัดสรรให้กับเด็กช่วง 0-3 ปี ที่ประเมินได้จากงานศึกษานี้ แยกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) งบประมาณสำหรับแม่ตั้งครรภ์จนถึงช่วงของการคลอด 2) งบประมาณสำหรับเด็กช่วง 0-2 ปี และ 3) งบประมาณสำหรับเด็กช่วง 2-3 ปี

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า หน่วยงานภาครัฐของ สี่กระทรวงหลัก ให้ความสนใจต่อการพัฒนาเด็ก ปฐมวัยอย่างต่อเนื่อง ทว่ายังมีลักษณะแยกส่วน ความรับผิดชอบ ในขณะที่โครงสร้างเพื่อการบูรณาการ ในการดำเนินงานยังไม่มีความเข้มแข็งนัก ส่วนการ ประเมินคุณภาพการดูแลให้เป็นระบบซึ่งกำหนดตัวชี้วัดไว้ทั้งหมด 25 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 การศึกษาของผู้เป็นแม่ ด้านที่ 2 การวางแผนครอบครัว ด้านที่ 3 การศึกษาที่เกี่ยวกับการกระตุ้นพัฒนาการ การเจริญเติบโต และพัฒนาการ ด้านที่ 4 ระบบการช่วยเหลือทางสังคม ด้านที่ 5 การป้องกันและการรักษาโรคซึมเศร้าของพ่อแม่ ไม่มีข้อมูลเชิงปริมาณสนับสนุนการให้คะแนนในด้านนี้ ด้านที่ 6 สิทธิการลาคลอดของพ่อแม่และการดูแลเด็กอย่างเพียงพอ ด้านที่ 7 การคุ้มครองเด็ก ด้านที่ 8 การเข้าถึงบริการสุขภาพ ด้านที่ 9 สารอาหารเสริมรองและการเติมสารอาหาร ด้านที่ 10 การเข้าถึงน้ำดื่มปลอดภัย ด้านที่ 11 การสุขาภิบาลที่เพียงพอ ด้านที่ 12 การล้างมือ ด้านที่ 13 การฝากครรภ์ ด้านที่ 14 การเสริมธาตุเหล็กและโฟลิก แก่สตรีมีครรภ์ ด้านที่ 15 การให้คำปรึกษาเรื่องอาหารที่ครบมาตรฐานแก่สตรีมีครรภ์ ด้านที่ 16 การคลอดภายใต้การดูแลของสูตินรีแพทย์ ผู้เชี่ยวชาญ ด้านที่ 17 การแจ้งเกิด ด้านที่ 18 การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ด้านที่ 19 การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค ด้านที่ 20 อาหารปลอดภัยและมีปริมาณสารอาหารที่เพียงพอ ด้านที่ 21 การเสริมธาตุสังกะสีสำหรับการรักษาโรคอุจจาระร่วง ด้านที่ 22 การป้องกันและการรักษาโรคขาดสารอาหารอย่างเฉียบพลัน ด้านที่ 23 การถ่ายพยาธิ ด้านที่ 24 การศึกษาก่อนระดับประถมศึกษา ด้านที่ 25 การศึกษาต่อระดับประถมศึกษา ส่วนการประเมินสถานการณ์และสภาพแวดล้อมการดูแลเด็กปฐมวัยในประเทศไทย พบปัญหาที่ต้องยกระดับและแก้ไขอย่างจริงจัง ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

สุขภาพที่ดีของเด็ก โภชนาการที่เพียงพอ การดูแลที่ตอบสนอง ความมั่นคงและปลอดภัย ในด้านการเข้าถึงบริการสุขภาพจากรัฐ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 กรณีตามสิทธิ คือ สวัสดิการพื้นฐานตามสิทธิบัตรทอง สิทธิสำหรับมารดาที่มีสิทธิประกันสังคม รวมทั้งสิทธิข้าราชการ มีความแตกต่างกันที่ทำให้การเข้าถึงบริการด้านสาธารณสุขมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับบริบทสังคมและพื้นที่ในการดำรงชีวิตอยู่ของเด็ก แม้ว่าตามสิทธิเด็กทุกคนได้รับสิทธิเท่าเทียมกัน เช่น หากนายจ้างไม่ได้ขึ้นทะเบียนให้แม่ของเด็กซึ่งเป็นแรงงานนอกระบบที่มีมากถึงครึ่งหนึ่งของแรงงานทั้งหมด เป็นผู้ประกันตนของกองทุนประกันสังคม ย่อมจะไม่ได้รับสิทธิลาคลอดและเงินชดเชยจากนายจ้างและกองทุนประกันสังคมแต่อย่างใด

รายการตัวชี้วัดทั้ง 25 ด้าน ยังช่วยอธิบายต้นตอของความเหลื่อมล้ำของครอบครัว ตั้งแต่ระดับการศึกษาของพ่อแม่ รายได้ ความสัมพันธ์ในครอบครัว หรือลักษณะของกลุ่มประชากรในวัยแรงงาน ที่ต้องฝากลูกไว้ให้ปู่ย่าตายายเลี้ยงดูเพื่อกลับไปทำงาน ความขัดสนด้านโอกาสและกฎหมายในการใช้สิทธิลาคลอดบุตรยังส่งผลอื่นตามมา เช่น เด็กไม่ได้รับวัคซีนครบถ้วนตามเกณฑ์ เกิดภาวะทุโภชนาการจากการรับประทานอาหารที่ปรุงอย่างเร่งด่วน ตลอดจนโรคอ้วน

โดยสรุป งานวิจัยนี้มีข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาเด็กช่วง 0-3 ปี ดังนี้

- 1) การขยายสิทธิการฝากครรภ์ของมารดาภายใต้ระบบประกันสุขภาพถ้วนหน้า
- 2) โครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดแบบมีเงื่อนไขที่ผูกกับการประเมินพัฒนาการเด็กตามช่วงวัยและโภชนาการ ซึ่งหนึ่งในหลายสาเหตุที่ขัดขวางพัฒนาการทั้งร่างกายและสติปัญญาของเด็กเกี่ยวข้องกับสภาพครอบครัวที่พ่อแม่เป็นวัยค่าแรงงาน หรือใช้ชีวิตเร่งรีบในเมืองใหญ่จนขาดการเล่นหรือทำกิจกรรมอื่นอย่างเพียงพอ
- 3) โครงการอาหารเช้าของเด็กที่อยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้รับอาหารปลอดภัยและมีปริมาณสารอาหารที่เพียงพอ โดยเปิดให้มีทางเลือกต่าง ๆ เช่น การสนับสนุนจากรัฐ ไม่เฉพาะแต่ในพื้นที่เขตเทศบาล หรือทั้งรัฐและผู้ปกครองร่วมสนับสนุน
- 4) การสนับสนุนให้มีนักโภชนาการท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนให้เด็กได้รับอาหารที่มีคุณภาพและมีระดับโภชนาการที่เพียงพอ โดยเสนอให้มีนักโภชนาการให้เพียงพอกับสัดส่วนนักเรียน
- 5) การเพิ่มทางเลือกในการเลี้ยงดูเด็กเล็กช่วงอายุ 1 ถึง 2 ปี และ
- 6) โครงการรณรงค์การลดปริมาณการใช้ผ้าอ้อมสำเร็จรูปจนเกินจำเป็น และการใช้ผ้าอ้อมให้ถูกวิธี ♦

NIDA ADMINISTRATION

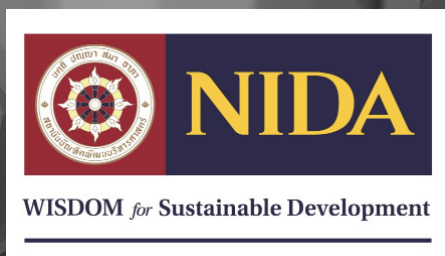
1. ศาสตราจารย์ ดร.ศิวัช พงษ์เพียจันทร์	ประธานคณะกรรมการ
2. รองศาสตราจารย์ ดร.ปริญดา สุขเจริญสิน	คณะกรรมการ
3. รองศาสตราจารย์ ดร.สาวิตรี คทวณิช	คณะกรรมการ
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดารารัตน์ อานันทนະສຸວຸດ	คณะกรรมการ
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรถกฤตย์ เทพมงคล	คณะกรรมการ
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวิชา เป้าอารีย์	คณะกรรมการ
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพิน นุชเปี่ยม	คณะกรรมการ
8. รองศาสตราจารย์ ดร.พัทธริยา หล้าเพ็ชร	เลขานุการคณะกรรมการ
9. อาจารย์ ดร.กรณ์ คุวะนันทน์	ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ

นายกมลภพ ปิ่นละมัย

ผู้ประสานงาน
โทร 0 2727 3023

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (NIDA)

148 ถนนจรัญญู แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240

โทรศัพท์ 0 2727 3023

อีเมล nidaimpacts2565@gmail.com